

הועדה לחינוך ותרבות

=====

ישיבה ט' שהתקיימה ביום כ"ה בסיון תש"ט (22.6.49).

	<u>הנוכחים:</u>	
1.	אילנית פייגה	
2.	אלמליח אברהם	
3.	אסף עמי	
4.	גור ישראל	
5.	דינבורג בן-ציון	
6.	הכרמלי אליהו	
7.	כהן רחל	
8.	לוינשטיין משה דוד	
9.	הרב נורוק מרדכי	
10.	נצר דבורה	
11.	פרסיץ שושנה	
12.	ציזלינג אהרן	
13.	סמילנסקי יזהר	
14.	שזר זלמן - שר-החינוך	
15.	ד"ר בן-יהודה - מטעם מחלקת החינוך	

י. גורי: איני רואה כל תועלת בדיון נוסף על הקציב החינוך.

במסגרת ועדת-החינוך. הויכוח על החקציב יתחיל

בשבוע הבא. אני משער כי לאחר שהתקציב יעבור תזרה לוועדת-הכספים,

תהיה לנו שהות לפעול דרך כל הצנורות בענין זה.

ש. פרסיץ: לדעתי, חלה תזוזה בעמדתה של הממשלה. נוסף על

כך, שהיא התליטה באופן גלובאלי על הכנסת חוק

חינוך חובה, היא גם הוסיפה לחקציב משרד האוצר סכום של 73 אלף ל"י

להגשמת חוק חינוך חובה למשך חצי שנה, הממשלה הודיעה, כמו כן,

כי בתוך הסכומים האלה תהיה החלוקה לפי ראות עיניה של מחלקת החינוך

ושל משרד החינוך.

לא הצלחתי לברר מה היא עמדת הממשלה לגבי הרשויות המקומיות ואיך עומדים לפתור את הבעיה הזאת. אין ספק, כי יחד עם הכרזת חוק חינוך חובה בחינם יתבטלו דמי-ההרשמה. דבר זה יגרום לגרעון בחקציב הרשויות המקומיות ויביא לזעזועים קשים מאד במערכת החינוך.

נוסף לכך, ענין הגנים נמצא בכל רע. בהכרזתה על חוק חינוך חובה, הוציאה הממשלה את הגנים ממסגרת החוק. היא גם לא ציינה שיסודרו גנים לדלת-העם ולעולים החדשים. אמנם, דבר זה הובע כמשאלה, אבל שום סעיף בחקציב אינו מבטיח זאת. הסעיף של תמיכה בגנים בסך של 400 אלף ל"י, אשר הוגש ע"י משרד החינוך, הוקטן ל-280 אלף ל"י. איני רואה איך נוכל בסכום זה לקיים את החלטתנו על הקמת גנים על חשבון הממשלה עבור דלת-העם והעולים החדשים.

אני מבקשת מהועדה לדון באופן מיוחד בשתי הבעיות שעוררתי: (1) ענין הרשויות המקומיות; (2) ענין הגנים.

ז. שזר: החלטת הממשלה על חינוך חובה נתקבלה בצורה כזאת,

שבמידה שדבר זה יחייב הוספה כספית, זה יחייב הוספת לחקציב שהציעה הממשלה. נבחרה ועדה שרים אשר צריכה לנסח באופן מדויק את חוק החינוך. נבחרה ועדה שרים שניה אשר צריכה לבדוק את הצד הכספי של חוק חינוך חובה.

היה דיון ממושך אם לכלול כבר השנה בחינוך התובע את הגנים, או לא. היו דעות לא לכלול השנה את הגנים במסגרת חינוך חובה. הנימוקים העיקריים לכך היו: בקרב הערבים לא בשל עדיין הצורך בגנים כצורך הכרחי. גם אילו חפצנו להגשים זאת השנה, לא היינו יכולים לספק גננות במספר המספיק; אין לנו מספר מספיק של גננות

עו/מב

אפילו לגנים היהודיים בלבד. משום כך החלטנו לא להכניס אחת
הגנים השנה במסגרת חינוך חובה. הממשלה תתמוך בגנים באופן כזה,
שהגנים בשכונות העוני ובקרבת העולים החדשים יהיו למעשה בחינם.
אנו מקווים כי בשנה הבאה יקבל ענין הגנים אופי אחר.

לא הכרזנו השנה על דרך הביצוע של כיתה ט'.

בכתות א' - ח' מספר הילדים הנמצא מחוץ לכתלי ביה"ס מגיע עדי
ל-2500 עד 2600 ילד על כל כחה. כחה ט' ככלל אינו מקובל ביישוב
וההבדל המספרי הוא פי עשר. את כחה ט' נוכל לבצע רק בשנת תשי"ג.
החלטנו לא לדון בעת על אופן הביצוע של כחה ט', כדי שנוכל לרכז
את כל כוחנו על דרישותינו האחרות.

הסטטיסטיקה
אני רוצה לציין, כי ענין אסטטיסטיקה בשטח

החינוך והחרבות נמצא בכל רע.

בנוגע לזכות ההורים לבחור את הזרם הרצוי
להם, על זאת עוד נשוב לדון וזה יובא גם באופן ברור בגוף החוק.

מה שנחוצו עוד לברר, זהו מידת השתתפותן
של הרשויות המקומיות בתקציב החינוך, עם ביטול דמי-ההרשמה. ישנן
ערים אשר ביטלו כבר את דמי-ההרשמה, יהיה צורך למצוא דרך כיצד
למצוא מקור להכנסה בצורה אחרת.

פ. אילנית: ברצוני לשאול את שר החינוך, כיצד תתבטא

בחוק החובה אשר תוטל על הרשויות המקומיות.
לדעתי, דבר זה מוכרח להתבטא בחוק.

א. אלמליח: ברצוני לשאול, אם ביטול דמי-ההרשמה יצויין

בגוף החוק. ישנם מקומות, כמו ירושלים,

למשל, אשר עד היום ישנם שם בי"ס הדורשים דמי-ההרשמה. אם דבר זה

יפורש בחוק, יהיה צורך לבטל לגמרי ובכל המקומות את דמי-ההרשמה. 4/

עו/מב

ברצוני לשאול, מה יהיה גורלה של ה"חדרים"

וה"כוחאבים", האם הם יהיו חתח פיקוח הממשלה?

א. ציזלינג: לדעתי, הדיון בתקציב החינוך הוא בלתי חוקי.

ועדת החינוך יכולה לדון בתקציב החינוך רק

לאחר שהיחה קריאה ראשונה בכנסת, והכנסת החליטה להעבירו לוועדה.

אני מבקש לדעת אם תהיה הרשמה של רצון ההורים

לזרם הרצוי להם לחינוך ילדיהם. דבר זה קשור בעבודה אדמיניסטרטיבית.

אחמול, במליאה, הבטיח שר החינוך חופש בחירה של ההורים. אני שואל

במפורש: איך הדבר הזה ייעשה? אני רוצה לדעת למה מתכוון השר;

האם הוא רוצה להפקיר זאת למלחמה ברחוב בדרך של פעילות גופים הנמצאים מחוץ

למסדרון פעילים של רשת החינוך, או שהשר רוצה לקיים את רצון ההורים

ע"י כך, שיחן להם את ההזדמנות להביע את דעתם.

היו"ר ש. פרסיץ: בישיבה האחרונה דנו בענין שעורר מר ציזלינג.

החלטנו, כי היות ובחוקה הקיימת כתוב בפירוש,

שכל אב רשאי לבחור לו את ביה"ס הרצוי לו, אין כל צורך לקבל עתה

כל החלטה בנדון זה. אני מציע, לא לחזור ולדון שוב בענין הנ"ל.

שר החינוך ז. שזר: בנוגע לשאלחו של חבר הועדה א. אלמליח בענין

ה"חדרים". אני רוצה לומר, כי כל זמן שהם

לא יעברו ללמד בשפה העברית, לא יקבלו מאתנו שום תמיכה; הם גם

לא יקבלו עונש מיוחד.

חבר הועדה א. ציזלינג צדקב זה שאמר, כי הויכוח

על התקציב אינו לפי הפרוצדורה הפרלמנטרית. את זאת עשינו, כדי

שתברי-הועדה ילמדו את הענין ויהיו מוכנים לויכוח בכנסת.

עו/מב

י. גורי:

מר ציזלינג דואג לכך, שאם הוכרו הרשמה לפי זרמים, פירושו של דבר זה יהיה, שהמדינה

חדאג גם לאפשרויות מימוש הזכות הזאת. הוא ניסה לעורר את הבעיה הזאת בכנסת, אך הכנסת עברה לסדר-היום. הוא יכול לעורר זאת שוב בכנסת, אך אין כל טעם שהועדה תשוב לדון בענין הזה.

אני רוצה לברך את שר-החינוך על הזכות הגדולה שנחגלגלה לידו להיות השר הראשון המכריז על חוק חינוך חובה במדינת ישראל.

לדעתי, ענין התקציב נמצא בשלבים כאלה, שלנו כועדה אין יותר מה לעשות. הופענו בפני ועדת-המשנה לכספים, יש לי הרושם כי שכנענו אותה. כל החברים דנים בשאלה זאת במסגרות הסיעתיות שלהם. אני מעריך, כי לא ימצא רוב בכנסת אשר יתמוך בתקציב זה של שני מיליון וחצי ל"י, כפי שהוכרו ע"י שר-האוצר. אחרי שהענין אוחזר לוועדת-הכספים, נצטרך אפא לפעול בכל הכיוונים, אבל כיום, לדעתי, אין לנו מה לדון בעניני תקציב.

ד. נצר: אני מציעה לדון בשאלה אשר עורר מר ציזלינג.

אמנם, הוכרו כי לפי החוק יכול כל אב לרשום

את בנו לביה"ס הרצוי לו, אבל לא ברור באיזו צורה ייעשה הדבר.

אני מציעה לא לדון כעת בעניני התקציב. אני

רוצה גם להעיר, כי יש להצטער על כך, שהודעחו של שר-החינוך באה כאילו דרך אגב ושכולנו לא היינו מוכנים לכך.

היו"ר ש. פרסיץ: שאלת הזרמים בחינוך אאאן ושאלת הרשמת הילדים

הן שאלות נכבדות מאד וודאי שצריכות לבוא

לדיון. אולם, מפי שר-החינוך שמענו כי תבוא בפנינו חוקת חינוך חובה

ושם תהיה הגדרה מדויקת לענין הזה. איני חושבת, כי יהיה זה מעשי

לדון עכשיו בסעיף אחד של חוקת החינוך הישנה.

עו/מב

שר-החינוך ז. שזר:

בחוקת החינוך ישנו חוק המבטיח את

שמירת ההגדרה העצמית של הזרמים. ישנה

זכות לכל אב או אם להודיע לאיזה בי"ס הוא (היא) רוצה לרשום את בנו. משרד החינוך חייב, הוא גם רואה זאת כחפיקו, לפקח על כך, שכל קיפוח וכל תלונה תובא בפניו והוא גם ידאג לכך שלא יהיה קיפוח. אנחנו כמשרד איננו עושים בענין זה כל תעמולה.

לדעתי, דיונינו בועדה זו לא היו לשוא.

עצם יצירת דעת-קהל ולתץ היה בו משום ברכה. אני רק מצטער על כך, שלא היחה לנו כל השפעה בשטח התרבות.

ב.צ. דינבורג:

(1) אני מציע להקדיש ישיבה מיוחדת לדיון
בבעיות הגשמת האוטונומיה של הזרמים, בקשר

עם ההרשמה.

(2) אני מציע לדון בפרטי חקציב החינוך, כי
עלינו לעשות את כל המאמצים לחסכון ויעילות

החקציב.

(3) אני תומך בהצעתו של שר-החינוך, להקדיש
ישיבה מיוחדת לענין התרבות.

פ. אילנית:

אני תומכת בזה שיש שכר לדיונים גם כשהם
אינם דיונים סלמנטריים מובהקים, כי אם

להכנת דעת-קהל בכלל, של הממשלה ושל הסיעות בפרט.

אני מציעה להקדיש את הישיבה הבאה לדיון

בעניני תרבות. אני מציעה לפנות למחלקת החינוך בבקשה לדחות את
הרשמת החלמידיים, עד לאחר ההחלטה בענין הגשמת האוטונומיה של הזרמים.

עו/מב

ב. כגן: שמעתי, כי כל חברי הועדה וגם השר ציינו את חשיבות הדיון כענין של יצירת אורח. עניני החרבות הקא בכי רע, על כן אני מציעה לעבור עכשיו לדיון בעניני חרבות. אם לא נגמור את הדיון בישיבה זו, נוכל להמשיך בישיבה הבאה.

הצבעות

בעד דיון בעניני חרבות בישיבה הנוכחית - 5
נגד - 6

ההצעה לא נחקבלה.

בעד קביעת הישיבה הבאה לדיון בעניני הזרמים - 5
נגד - 6

ההצעה לא נחקבלה.

בעד דיון בעניני חרבות לאחר גמר הדיון בעניני חקציב - מי עומט
נגד - רוב

ההצעה לא נחקבלה.

בעד דיון בעניני הרשמה בישיבה זו - 5
נגד - 6

ההצעה לא נחקבלה.

בעד דיון בעניני חרבות בישיבה זו - 6
נגד - 3

ההצעה נחקה בלתי.

א. ציזלינג: איננו יכולים לדון בעניני חקציב החרבות. לפי החוק, יכול החקציב לעבור לדיון בוועדות

עו/מב

רק לאחר שנגמר הויכוח בכללי בקריאה הראשונה.

י. גורי:
האזירה השקטה הדרושה לשם דיון בהצעתו של שר
התרבות אינה שוררת בישיבה זאת. היות ונשארה
לנו רק מחצית השעה, אני מציע לא להכנס לדיון בעניני תרבות, כי אם
לעבור לשונות.

א. הכרמלי:
אני תומך בהצעתו של גורי, להקדיש את הזמן
שנוחר לנו לדיון בשונות.

פ. אילנית:
אני מציעה להעמיד להצבעה שוב, אם לרון בשבוע
הבא בעניני תרבות או לא.

י. גורי:
לאחר שרוב הועדה רואה צורך דחוף בדיון על
שמירת האוטונומיה של הזרמים בקשר עם ההרשמה
לבחי"הספר, אני מציע להעמיד זאת כסעיף ראשון בסדר-היום של הישיבה
הבאה. כסעיף שני, אני מציע להעמיד את ענין התרבות.

היו"ר ש. פרסיץ:
אני מציעה לרון בישיבה הבאה לפי סדר זה:
(1) עניני תרבות; (2) עניני תקציב; (3) ענין

ההרשמה.

ברוב דעות הו"ח לט לרון בישיבה הבאה לפי סדר-

יום זה:-

1. שמירת האוטונומיה של הזרמים בקשר
עם ההרשמה לבחי"הספר.

2. עניני תרבות.

3. עניני תקציב החינוך והתרבות.

י. גורי:

הגיע לידי כרוז אשר הופץ בבתי הספר והוצא ע"י ועד המפקח של בתי"הם הכלליים. בין השאר כתוב בכרוז כי לזרם הכללי שולחים את ילדיהם הורים בעלי השקפות שונות. פיסקא זו מכוונת גם להורים חברי ההסתדרות, אשר מסיבות שונות לא שלחו את ~~אצצאם~~ לבתי"הם של זרם העובדים. האם הורים אלה נתנו את יפוי כוחם לפיסקא זו? אני חושב כי לא. הכרוז הזה העבר לכל בתי הספר בעזרת המנגנון של מחלקת החינוך; הם השתמשו בלדים על-מנת שיפיצו את הכרוזים בין ההורים. איני חושב כי המנגנון של מחלקת החינוך צריך לעמוד למטרה זו. אני גם חושב כי זו שיטה חינוכית לקויה להפיץ את הכרוזים באמצעות הילדים. האם ידוע דבר זה למחלקת החינוך ולשר החינוך ומה הם חושבים לעשות בנידון זה.

ש. פרסיץ: בתור בא-כוח סיעתי אני חפצה לשאול שאילתא מאת מחלקת החינוך:

האם ידוע למחלקת החינוך על המעשים הנעשים ע"י פקידי מחלקת החינוך (אני חושבת כי גם מורים הם פקידי המחלקה) במקומות שונים בארץ בקשר עם ההרשמה. האם ידוע למחלקת החינוך ענין עכו. שם נדרש מנהל בתי"הם הכללי להעביר את בתי"הם לזרם העובדים. כאשר סרב לעשות זאת איימו עליו בדרכים שונות, עד כדי גרוש מההסתדרות. נוסחה שניה אומרת כי הוא כבר גורש מההסתדרות. יתר על כן, הוסבר להורים השולחים את בניהם לבי"הם הכללי כי הם קיימים בחסד השלטון ואם ימשיכו לשלוח את ילדיהם לבי"הם הכללי, יחנהגו אתם בהתאם לכך. האם הדברים האלה ידועים למחלקת החינוך? אם כן, מה הם האמצעים שהיא חושבת לנקוט כדי שדברים כאלה לא יחזרו.

ב.צ. דינבורג: הידוע לשר החינוך שבבי"הם ברמת גן העברה מורה מירושלים.

לאחר שמנהל בתי"הם שאל אותה אם היא חברת ההסתדרות והיא השיבה בחיוב אמר לה המנהל: לחברי ההסתדרות אין מקום בבית ספרנו.

ד"ר בן-יהודה: חסרום לכם ידיעות בחוקת החינוך. עליכם לדעת כי באפן

הרשמי ביותר אנו חיים על פי שתי חוקות, חוקת החינוך

של הועד הלאומי ופקודת החינוך של ממשלת ארץ ישראל. לפי דבריכם יוצא

כי ישנם זרמים ויש משהו מחוץ לזרמים, אולם אין הדבר כן. המחלקה היא צירוף של ארבעה זרמים. היחידים אשר הם מחוץ לזרמים הם מנהל מחלקת החינוך ושר החינוך. הזרמים הם אוטונומיים. ועד המפקח של הזרם הוא מוסד חוקי וישנם דברים שהוא מבצע ואין מנהל מחלקת החינוך יכול להתערב בהם. ועד המפקח מנהל ישיבות ולא תמיד הוא מזמין את מנהל המחלקה, ועד המפקח יכול לקבל החלטה לנהל תעמולה לטובתו. בנוגע לפקידות, ישנו סעיף האומר כי לכל מפקח ראשי חנינתן עשרה קבועה ע"י פקיד המתאים לרוח אותו הזרם. ז.א. שלכל מפקח ראשי יש פקיד אחראי המשרת את עניני הזרם ופקיד כזה נאמן למחלקה במידה שהוא נאמן לזרם שלו. אני יודע כי בחוקה זו ישנם פגמים רבים, אבל זו היא החוקה הקיימת. מה שנוגע לזה אהאא שהכרוזים העברו ע"י הילדים, אני יכול לברר זאת. אני מתנגד לכך שנערב את הילדים בענינים אלה.

בענין עכו. כיון שהדבר הובא לכאן בצורת שאילתה, עלי למסור לכם את הפרטים הידועים לי באפן רשמי. אתמול הובאה אלי טלגרמה אשר נחקבלה וסתום עליה מנהל ביה"ס הכללי בעכו. הוא מטלגרף כך: לוחצים עלי שאמסור את בי"ס לזרם העובדים, הוציאו אותי מהסתדרות ומסמפלגה, מאיימים עלי בגירוש מעכו, הדבר נעשה ע"י ראש העיריה, מבקש הגנה. התקשרתי עם המושל הצבאי על כל השטחים הנטושים, מסרתי לו את הטלגרמה ואמרתי לו כי אני מתכוונן לענות בטלגרמה לראש עיריית עכו, אעתיק את הטלגרמה אשר קבלתי ואודיע לזרם שני בתי-העבר בעכו הוכרו על ידי מחלקת החינוך ושום לחץ נגד אחד מהם אסור, אני מטיל את כל האחריות עליך. מקווה שזה לא נכון, אשמח לקבל הכחשה. נועצתי עם המפקח של זרם העובדים, הוא בקש להוציא את המלים: האחריות הכבדה עליך. הסכמתי ושלחתי את הטלגרמה לראש עיריית עכו. לפני ששלחתי את הטלגרמה התקשרתי עם מושל השטחים הנטושים, היה שם המושל הכללי של הצפון והוא אמר כי הדבר ידוע לו, הוא ברר זאת והוא מודיע כי בשם המוסדות הרשמיים ובשם העיריה איש לא איים ולא דיבר עם מנהל בי"ס הכללי. אם היו דברים, היה זה באופן פרטי. עתה עניתי לו כי אני רואה בתשובה זו תשובת השתטות.

